

MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet

Székhely: 7621 Pécs, Papnövelde u. 22, Levelezési cím: 1112 Budapest, Budaörsi út 45,
Telefon: (+36-1) 309-2652, Fax: (+36-1) 309-2650, E-mail: kti.titkarsag@krtk.mta.hu,
www.mtakti.hu

2014. évi kutatási célok

Az intézet 25 hazai és 6 nemzetközi kutatási projekt keretében és intézeti kutatási stratégiája alapján folytatja tevékenységét. A kutatásokat elsősorban az OTKA, az EU keretprogramok, a Gazdasági Versenyhivatal és a Magyar Tudományos Akadémia Lendület Programja támogatja.

A **piac- és vállalatelméleti és ágazati/vállalati empirikus** kutatásokkal foglalkozó csoport célja a Verseny és szabályozás 2013 című kiadvány megjelentetése, melynek fő témája a korszerű árszabályozás nemzetközi tapasztalatainak, a tagállami árszabályozás EU-jogi korlátainak és kereteinek bemutatása lesz. A kutatócsoport tevékenységében a verseny- és ágazati szabályozásban alkalmazott közgazdasági eszközök elemzése egyre fontosabb szerepet játszik. A jogalkalmazási közgazdaságtan vizsgálata igyekszik kijelölni ennek az alkalmazott közgazdaságtani diszciplínának a helyét a piac- és vállalatelméletben, valamint a jogi, hatósági eljárásokban. Az összefonódások engedélyezéséhez kapcsolódó versenypolitikai döntések közgazdasági elemzése során pedig olyan adatbázis készül, melynek segítségével leíró jellegű és ökonometriai eszközökkel lehet vizsgálni, hogy milyen összefüggésben áll a közgazdasági elemzés mélysége az Európai Bizottság döntéseivel. A piaci szabályozás nem várt következményei és hatásai című kutatás négy termék és szolgáltatás piacának (dohányáru, személyfuvarozás, hasznáلتicikk kereskedelem és időjárás előrejelzés) elemzésével 2014-ben fejeződik be. Az „egészségipar” működési zavarai és teljesítménye című kutatásban az eddig összegyűjtött információk alapján az intézményi és érdekeltségi viszonyok elemzését végzik. Az állam kockázatotóke-piaci szerepvállalásának elemzése az állam befektetői szerepkörének céljaira, a beavatkozási technikák vizsgálatára, valamint ezek eredményességének értékelésére terjed ki. Az innovációs kutatások területén ágazati tanulmányok készülnek a jármű- és gyógyszeriparról, a szoftver-fejlesztésről és szerszámgyártásról, valamint az EU tagországok TTI politikájáról.

A **makrogazdaságtan és növekedés** területen folytatódik a vállalatok munkapiaci viselkedésének heterogenitását vizsgáló kutatás, mely a heterogenitásnak az innovációval, a termelékenységgel, és a piacszerkezettel való kapcsolatát veszi közelebről szemügyre. A 2000-es években mind a vállalati bérmeghatározásban, mind a vállalatok foglalkoztatási döntéseiben egyre nőtt a gazdaságpolitikai intervenciók szerepe. Az állam intenzív intervenciója nyilvánvalóan megváltoztatta a vállalatok viselkedését, ugyanakkor a vállalatok piaci környezete is lényegesen megváltozott, a tartósan komolyan korlátozott termékpiaci lehetőségek önmagukban is a korábbtól lényegesen eltérő munkapiaci stratégiát hoztak magukkal. E kettő egymásra hatását vizsgálja a kutatás a munkapiac különböző szegmenseiben.

A munkapiaci ágens alapú modelljének célja a meglevő makromodell és egy ágens alapú munkakínálati és munkakeresleti blokk összekapcsolása, ami lehetővé teszi a foglalkoztatás dezaggregált projekcióját hosszú távra. Az oligopolista árazás kutatás folytatásaként a belépés-kilépési döntés (endogén vállalatszám) szerepét kívánja vizsgálni az árak meghatározására és kiterjesztik a stratégiák körét olyanokra, amelyekben az egyes vállalatok direkt módon reagálnak mások áraira. A nyersanyagpiacok olyan dinamikus, gyakran spekulatív megfontolásokon alapuló, döntésekkel jellemezhető piacok, ahol a szereplők korlátozott racionalitása ugyanolyan fontos szerepet játszhat, mint a pénzügyi aktívák piacain.

A versenyképesség vizsgálata és európai szintű összevetése során a már meglévő adatbázisok feltérképezése, valamint a további adatigények felmérése kerül napirendre. A kutatás áttekinti azokat az adatbázisokat, melyeket a jelenleg használt versenyképességi mutatók számításához használnak, továbbá azokat, melyek új mutatók kiszámításához lehetnek szükségesek. A kutatás az elérhető adatbázisok összekapcsolhatóságát országos és Európai Unió szinten vizsgálja. A kutatás első fázisának eredményei alapján javaslatok készülnek a versenyképesség méréséhez szükséges adatok elérhetőségének és minőségének javítására, valamint új adatbázisok létrehozására. A kutatás célja, hogy a versenyképesség mérésének mikro- és makro dimenziói közötti összhangot mozdítsa elő és ennek eredményeképpen jobb versenyképességi mutatók készüljenek és kerüljenek felhasználásra.

A **közösségi gazdaságtan és közpolitikák** kutatócsoport a nyugdíjrendszert vizsgálja korlátozott racionalitás és ágensalapú modellekkel. Foglalkozik a kartellekkel, a versenykorlátozási módszerekkel és a korrupciós kockázatokkal a magyar közbeszerzések piacán. Új kutatási irányként a társadalmi innováció lehetőségeit és szerepét vizsgálja. A munkapiac peremén lévő és a költségvetés közötti kapcsolat elemzése erősíti a csoport kutatásainak közpolitikai jellegét.

Az **agrárgazdaságtan és vidékfejlesztés** területen a korábbi évek kutatásai (OTKA, FP7) folytatódnak, amelyek az alábbi nagyobb témák köré csoportosíthatók: az EU élelmiszer-gazdaságának versenyképességét meghatározó tényezők, ártranszmisszió a magyar agrár-élelmiszer piacokon, a farmok technikai hatékonyságának és termelékenységének vizsgálata. További kutatások folynak majd a biodiverzitás közgazdasági vizsgálatáról, a vertikális koordinációról az élelmiszer-gazdaságban. A LEADER Program, illetve környezetvédelemmel és „zöld fogyasztással” foglalkozó szervezetek példáján keresztül megvizsgálják az Új Vidékfejlesztési Paradigma működését a gyakorlatban, illetve azt, hogy a jelenlegi mezőgazdasági tudásrendszerben a tudás és az innováció milyen utakon keletkezik és hasznosul.

Az **oktatásgazdaságtani** kutatások területén nemzetközi összehasonlításban vizsgálják, hogy a különféle oktatási intézmények hogyan hatnak az oktatási rendszerek tágabb értelemben vett minőségére, valamint az 1970 és 2011 között született gyerekek születéskori egészségi mutatóinak, a magzati veszteségeknek és a terhesség-megszakításoknak az alakulását a szülők munkapiaci helyzetének, társadalmi háttérének, a lakóhelyi környezeti ártalmaknak és az egészségi ellátórendszerhez való hozzáférésnek a függvényében

A **játékelméleti** kutatások keretében a terveknek megfelelően egyensúlyi és stabilitási fogalmakat alkotnak hálózatos, externáliás játékokhoz, majd a kapott modelleket egyszerű példákra és gyakorlati, gazdasági problémákra alkalmazzák. Az ilyen játékokban a hálózatok csomópontjait alkotó játékosok együttműködhetnek és az érdekesebb esetekben környezetükben meg is változtathatják a hálózatokat. Ilyen probléma lehet a városok közötti repülőjáratok indítása, illetve az indítás ösztönzése, a mobilkommunikáció új lehetőségeinek vizsgálata, egy nagyfeszültségű villamoshálózat, ahol a játékosok az erőművek és a (nagy)fogyasztók, például közszolgáltatók, ahol az érintettek vezetékeket is építhetnek, illetve szüntethetnek meg, vagy a korábbi években már vizsgált forgalomirányítási probléma, amennyiben az úthálózat fejlesztését is figyelembe vesszük.

A **hálózatok gazdaságtana** csoport kutatási tervei között szerepel a kapcsolatháló és a foglalkoztatottak áramlás szerepének vizsgálata a munkapiaci folyamatokban és a vállalati teljesítményben. A vállalatok közti munkaerő-áramlás adatai alapján meghatározható az egyes vállalatok közötti és az egyes munkavállalók közötti kapcsolatháló. E kapcsolathálókat vizsgálva arra keresik a választ, hogy hogyan befolyásolja a vállalatok közti kapcsolat és a kapcsolatháló strukturális jellemzői a vállalati teljesítményt, illetve, hogy hogyan befolyásolja a munkapiaci folyamatokat a személyes kapcsolatháló. A GVH VKK finanszírozásában induló

kutatási program célja az inkubens postai szolgáltatók stratégiájában bekövetkezett változások elemzése azon tagállamok esetében, amelyek a teljes piacnyitást Magyarországhoz képest már korábban megvalósították. További kutatási terveik között szerepel a kapcsolódó iparágak elemzése Magyarországon 1995-től 2012-ig, valamint a társadalmi hálózatok szerepe a piacok működésében, piaci mechanizmusokban.

A **munkagazdaságtani** kutatásokon belül vizsgálni kívánják a magyar gazdaság területi polarizációjának munkapiaci következményeit, a külföldi vállalatokban keletkezett bérelőny hatásait a hosszú-távú keresetekre, a termőföld 19. századi tulajdonjogának hatásai a régiós fejlődésre, a fogvatartottak munkapiaci elő- és utóéletét, az iskolázatlan romák és nem romák foglalkoztatását valamint az állami vállalatok létszám-alkalmazkodását a globális válság idején.

A Lendület program keretében alakult **vállalati stratégiát és versenyképességet** vizsgáló kutatócsoport fő kutatási irányai: annak vizsgálata, hogy milyen tényezők határozzák meg az EU-támogatások elosztását települések illetve vállalatok között, a vállalatok reakciójának vizsgálata az árak és árfolyamok változásaira vonatkozóan, a haszonkulcsokat meghatározó tényezők, különösen a vállalat tulajdonosa illetve a vállalat export és importszerkezete közötti kapcsolat elemzése, valamint a munkapiac és a vállalati területi koncentráció alakulásának vizsgálata Magyarországon.